

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o kolektivní správě autorského práva a práv s ním souvisejících a udělování licencí pro více území k právům k užití hudebních děl online na vnitřním trhu

COM(2012) 372 final – 2012/0180 (COD)

(2013/C 44/18)

Zpravodaj: **pan LEMERCIER**

Dne 10. září 2012 se Rada a dne 11. září 2012 Evropský parlament, v souladu s články 50 a 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o kolektivní správě autorského práva a práv s ním souvisejících a udělování licencí pro více území k právům k užití hudebních děl online na vnitřním trhu

COM(2012) 372 final – 2012/0180 (COD).

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 4. prosince 2012.

Na 485. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 12. a 13. prosince 2012 (jednání dne 12. prosince), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 116 hlasy pro, nikdo nebyl proti a 1 člen se zdržel hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV souhlasí s návrhem směrnice o kolektivní správě digitálních práv a udělování licencí pro více území k právům k užití hudebních děl na vnitřním trhu.

1.2 Domnívá se, že oblast působnosti je dobře zvolena, vzhledem k významu hudby na trzích s kulturními obsahy online. Umožní poznat, jak funguje přeshraniční správa práv, a později ji bude možné využít jako vzoru, případně zdroj inspirace pro online prodej veškerého multimediálního obsahu a knih.

1.3 EHSV zohlednil posouzení dopadu ⁽¹⁾ i reakce příslušných profesních odvětví a spotřebitelů. Sdílí názor, že by měl být stanoven jednotný právní rámec pro kolektivní správce práv a vytvořen jakýsi evropský pas pro licence pro využívání hudebních děl online.

1.4 Upozorňuje na to, že je nutné podpořit kolektivní správce v rámci přechodové fáze, aby se mohli adaptovat na tuto formu přeshraniční distribuce, jež jim způsobuje technické a materiální problémy, jichž si je EHSV vědom.

1.5 Souhlasí s navrženým právním základem (články 50 až 54 SFEU), jenž se vztahuje ke svobodě usazování a volnému pohybu služeb na vnitřním trhu. Co se směrnice o službách

týče, je třeba zohlednit, že kolektivní správci jsou neziskovými subjekty a vyznačují se specifiky, jež je odlišují od podniků.

1.6 Tvůrci se často nacházejí ve velmi nestabilní situaci, jelikož jejich úspěch je nejistý a příjmy nepravidelné. Kolektivní správci mohou tvůrcům pomáhat rozvíjet kulturní činnosti tím, že podpoří křehčí repertoár a začínající umělce. Kolektivní správci pracují na zásadě solidarity, a proto podporují autory nacházející se v obtížné situaci a pomáhají propagovat nové talenty. Kolektivní správci tak významně přispívají k rozvoji evropské kulturní scény a k rozvoji kulturního hospodářství.

2. Návrh Komise

2.1 Dle Komise spočívá platné *acquis communautaire* v oblasti autorského práva v pouhé definici autorského práva a práv s ním souvisejících, omezeních a výjimkách a souvisejících ustanoveních.

2.2 Jen velmi málo ustanovení směrnice o autorském právu a souvisejících aktů ⁽²⁾ se zabývá kolektivní správou práv a žádné nestanoví rámec pro fungování kolektivních správců. Pokud budou od tohoto okamžiku stanoveny imperativní normy týkající se jejich správy a transparentnosti a budou dále rozpracovávány, začne vznikat judikatura Soudního dvora a budou vydávána rozhodnutí Komise.

⁽¹⁾ SWD(2012) 204 final (pouze v angličtině) a SWD(2012) 205 final.

⁽²⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti; různé související akty – směrnice a doporučení –, například směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/13/EU ze dne 10. března 2010 o koordinaci některých právních a správních předpisů členských států upravujících poskytování audiovizuálních mediálních služeb (směrnice o audiovizuálních mediálních službách).

2.3 Právo se však v praxi v různých členských státech liší, rozdílná jsou také pravidla týkající se kolektivních správců a především se velmi různí způsoby a postupy kontroly využívání vybraných prostředků a rozdělení výtěžku mezi oprávněné osoby, přičemž jsou tyto postupy často netransparentní. V některých zemích byly dokonce zjištěny postupy hraničící se zneužíváním sociálních statků.

2.4 Cílem návrhu je „zavést vhodný právní rámec pro kolektivní správu práv, kterou vykonávají kolektivní správci jménem nositelů práv, a stanovit:

- pravidla, která zajistí lepší řízení a větší transparentnost všech kolektivních správců, a rovněž
- podpořit a usnadnit udělování licencí pro více území k právům autorů na jejich hudební díla kolektivními správci, kteří autory zastupují.“

2.5 Pouze vhodný právní akt (zde směrnice) na evropské úrovni může umožnit splnění těchto cílů, při respektování zásad subsidiarity a proporcionality.

2.6 EHSV souhlasí s cíli návrhu a dalších právních ustanovení stanovených za účelem jejich naplnění. Souhlasí rovněž s právním základem, který byl pro směrnici zvolen – články 50 a 51 až 54 SFEU –, a vítá skutečnost, že z návrhu nevyplývají žádné rozpočtové důsledky.

3. Všeobecné připomínky

3.1 EHSV se již vyjádřil⁽³⁾ k základním normám, jež by měly být stanoveny jako závazné v oblasti kolektivní správy práv a fungování kolektivních správců s cílem zajistit spravedlivé rozdělení prostředků vybraných ve prospěch autorů a jiných oprávněných osob a transparentní fungování správy, jež by měla být pod kontrolou kolektivních správců a nezávislého správního či soudního orgánu, jenž by kontroloval účetnictví a pravidelně zveřejňoval zprávu o činnosti každého kolektivního správce, jak tomu již v řadě členských států je.

3.2 Duch návrhu směrnice by měl být v souladu s duchem směrnice o autorských právech, podle níž musí veškerá harmonizace autorských práv a práv s nimi souvisejících vycházet z vysokého stupně ochrany. Jejich ochrana totiž napomáhá

zajistit udržení a rozvoj tvořivosti v zájmu autorů, výkonných umělců, výrobců, podniků a široké veřejnosti.

3.3 To, že byl vybrán k legislativnímu návrhu hudební trh, lze vysvětlit relativní důležitostí hudby na evropském trhu ve srovnání s jinými kulturními nabídkami i technickými důvody, jelikož hudba nevyžaduje jazykové úpravy nabídky.

3.4 Bývalo by možná bylo vhodnější předložit dva návrhy směrnice, z nichž jeden by byl obecnější a týkal se kolektivních správců a druhý se zabýval licencemi pro více území na distribuci hudby online.

3.5 EHSV nicméně akceptuje jedinou směrnici, s ohledem na prvořadou úlohu kolektivních správců v šíření hudby. Právě oni mají nejlepší podmínky pro správu licencí a výběr příspěvků na odměny pro nositele práv a jejich rozdělování. Avšak když se nositelé svobodně rozhodnou, že svá práva svěří do správy kolektivnímu správci, musí si zachovat možnost kontrolovat jejich využívání a možnost ověřit si, zda je jejich finanční řízení transparentní a spravedlivé.

3.6 EHSV se domnívá, že dobrovolné normy, které si přeji kolektivní správci, by nebyly dostatečné pro zajištění otevřených, jasných a jednotných pravidel, která žádají autoři a nositelé práv. Pravidla, jež by nebyla právně vynutitelná, by v praxi přispěla k zachování přílišné různorodosti a důležitosti pravidel platných na různých územích, která převládají a která tříští evropský trh šíření kulturních obsahů online.

3.7 EHSV má za to, že směrnice je vhodným aktem, poněvadž sjednocuje právo a současně umožňuje členským státům v rámci jejího provádění určité věci upravit s ohledem na své okolnosti a zvláštnosti.

3.8 Co se týče kolektivních správců, EHSV plně souhlasí s tvrzením, že „se správa kolektivních práv musí ve všech odvětvích upravit tak, aby členům a uživatelům poskytovala účinné, spolehlivé, transparentní a odpovědné služby“. Tyto požadavky mají přirozený rámec v Digitální agendě pro Evropu a strategii Evropa 2020 pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění, sděleních Komise s názvem Jednotný trh práv duševního vlastnictví a Soudržný rámec pro posílení důvěry v jednotný digitální trh elektronického obchodu a on-line služeb a navazují na zelenou knihu o on-line distribuci audiovizuálních děl v Evropské unii.

⁽³⁾ Úř. věst. C 68, 6.3.2012, s. 28 a Úř. věst. C 318, 29.10.2011, s. 32.

3.9 „Doporučení Komise 2005/737/ES o kolektivní přeshraniční správě autorského práva a práv s ním souvisejících pro zákonné on-line hudební služby vyzvalo členské státy, aby podporovaly vytvoření vhodného regulačního prostředí pro správu autorského práva a práv s ním souvisejících k poskytování zákonných online hudebních služeb a zlepšily normy v oblasti řízení a transparentnosti kolektivních správců.“

3.10 Avšak doporučení nejsou závaznými normami – tuto mezeru tak zaplňuje návrh směrnice.

3.11 Navíc „tento návrh doplňuje směrnicí 2006/123/ES ze dne 12. prosince 2012 o službách na vnitřním trhu, jejímž cílem je vytvořit právní rámec pro zajištění svobody usazování a volného pohybu služeb mezi členskými státy. Směrnice 2006/123/ES se vztahuje na kolektivní správce jako poskytovatele služeb kolektivní správy práv.“ EHSV si klade otázku, zda je správné obdobně uplatňovat směrnici o službách v jejím plném rozsahu na kolektivní správce. Je třeba se podrobněji zabývat specifiky těchto neziskových organizací.

3.12 Vypracování návrhu směrnice je tedy v plném souladu se současným právem a výhledy vytyčenými programy pro rozvoj vnitřního trhu a s mezinárodními dohodami, jejichž jsou členské státy stranami, a EHSV souhlasí s navrženými ustanoveními.

3.13 Stejně jako Komise i EHSV – v plném souladu s svými předchozími stanovisky – podporuje volbu rámce řízení a transparentnosti, který by kodifikoval stávající zásady a poskytl podrobnější rámec pravidel pro řízení a transparentnost, a tím zvýšil možnosti kontroly nad kolektivními správci. Každoroční přezkum správy jednak členy a jednak nezávislým orgánem či institucí nemůže než zajistit dodržování řádné správy.

3.14 EHSV však v případě řady kolektivních správců, jež v současné době působí na území Unie, pochybuje, zda mají dostatečné technické kapacity na to, aby mohli držet licenci pro více území.

3.15 Další závažný problém představuje slučování repertoáru. Komise navrhuje „evropský pas“, který by toto slučování, a potažmo udělování licencí, významně zjednodušil. „Byla by stanovena společná pravidla [...] a vyvolal by se konkurenční tlak na správce, aby vytvořili účinnější postupy udělování licencí.“ EHSV tento přístup podporuje.

3.16 Stejně tak souhlasí s právním základem v článku 50 SFEU (bývalý článek 44 Smlouvy o ES) týkajícím se svobody usazování a v článcích 53 (bývalý článek 47) a 62 (bývalý článek 55) SFEU, přičemž tento odkazuje na články 51 až 54 SFEU vztahující se k volnému pohybu služeb.

4. Konkrétní připomínky

4.1 Autorské právo a práva s ním související musí podporovat uměleckou tvorbu formou spravedlivé či přiměřené odměny pro nositele těchto práv a jejich dědice na dobu 50 až 95 let, v závislosti na tom, jaká práva jsou chráněna, a na právních předpisech členských států WIPO. Tato odměna by jim měla poskytnout dostatečnou materiální jistotu, která by jim umožnila další tvorbu. V praxi může v hudebním odvětví, jakož i v jiných, vyžít ze svých práv jen velmi málo autorů, zejména z důvodu způsobu fungování kolektivních správců, které označují za neprůhledné, a také proto, že produkci a distribuci kontrolují nadnárodní oligopol.

4.2 V praxi inkasují většinu peněz vybraných od uživatelů licencí inkasní společnosti a kolektivní správci práv na národní i mezinárodní úrovni, kteří je rozdělují mezi své členy:

— buď podle vlastních vzorců pro rozdělování, jež používá každý kolektivní správce u paušálního výběru a které jsou příčinou neprůhlednosti;

— nebo podle individuálních účtů, v případech, kdy jsou nositelé práv a licencovaná díla individuálně jasně odlišeni (to se používá při distribuci online nebo když jsou nezbytné kompletní informace) dostupnější.

4.3 Nicméně část, kterou nakonec skutečně získají nositelé práv například ve Francii, se většinou pohybuje kolem 9 až 10 % příjmů hudebního průmyslu, ať už se jedná o prodej CD, nebo o distribuci online, ačkoliv náklady na distribuci po internetu jsou daleko nižší než v případě distribuce offline. Produkční společnosti, zejména ty největší, získávají přibližně 50 % výtěžků offline a více než 60 % online. Provozní poplatky pobírané kolektivními správci jsou často velmi vysoké a členství přináší povinnost odevzdat kolektivnímu správci výhradní práva na všechna díla daného člena. Producenti autorům často účtují mimo jiné také náklady na propagaci či jiné náklady, což jejich podíl ještě zmenšuje.

4.4 EHSV zdůrazňuje, že návrh směrnice odpovídá potřebám harmonizace na jednotném trhu, s ohledem na zvolený právní základ, a současně požadavkům nositelů práv na transparentnost, spravedlnost a kontrolu správy a rovněž na spravedlivé odměny pro členy, pokud jde o kolektivní správce. Avšak mnoho členů má pocit, že nedostává nic, zatímco nepatrná část členů si rozděluje naprostou většinu⁽⁴⁾. EHSV dále podtrhuje, že nerovné smlouvy vnucené největšími vydavatelskými a distribučními společnostmi hudebního odvětví jsou

⁽⁴⁾ http://www.senat.fr/lc/lc30/lc30_mono.html – srovnávací studie kolektivních správců v Evropě.

i nadále platné a i nadále budou většinou autorů a oprávněných osob znemožňovat pobírání spravedlivé odměny za jejich práci. Legislativní návrh je proto dle názoru Výboru neúplný a nemůže zajistit skutečnou podporu kultury a literárnímu a uměleckému dílu díky přiměřené odměně pro autory a tvůrce.

4.5 Jedná se o „minimální“ ustanovení, která nechávají členským státům široký manévrovací prostor v rámci provedení, aby tak mohly lépe reagovat na požadavky autorů a tvůrců a co nejlépe podpořit kulturu a její šíření. EHSV tak nemůže souhlasit s analýzou některých zákonodárných shromáždění, podle nichž návrh směrnice nerespektuje zásadu subsidiarity, jelikož je příliš direktivní a podrobný. Vyzývá Komisi, aby se zamyslela nad tím, jak zajistit, aby ze snížení nákladů na distribuci v případě šíření hudby online profitovali skutečně autoři, jelikož ze zvýšení výtěžků těží jediný účastník trhu, který se tak snaží kompenzovat pokles výtěžků z distribuce offline. Hlavní distribuční společnosti usilují – formou nerovných smluv a intenzivního lobování za velmi represivní legislativu v oblasti nákupu a prodeje online – o zachování ekonomických podmínek vzácnosti, navzdory internetu, jenž umožňuje neomezené masové šíření při nepatrných nákladech.

4.6 Umělci by měli mít více pod kontrolou propagaci svých děl online a výtěžky z nich plynoucí. Měli by mít možnost přímo distribuovat některá díla, zdarma nebo za nízkou cenu, a tím je propagovat. Internet umožnil nové zdroje financování práce autorů, jako jsou například výzvy k financování připravované produkce posluchači. Směrnice by autorům měla umožnit větší kontrolu a nabídnout více možností.

4.7 EHSV vítá článek 38, jenž členské státy vyzývá, aby stanovily sankce k zajištění dodržování ustanovení provedených do jejich práva.

4.8 Hlava II se vztahuje k první části směrnice týkající se uspořádání a fungování kolektivních správců všech typů. Požadavky na transparentnost a povinnosti v oblasti podávání zpráv, na které EHSV klade obzvláštní důraz, jsou dostatečně rozpracovány v kapitole 5 v hlavě II (články 17 až 20).

4.9 Povinnosti v oblasti transparentnosti jsou ještě posíleny doplňujícími ustanoveními. Konkrétně článek 8 se věnuje dozorčím funkcím, přičemž členům nabízí záruky řádné správy, a EHSV podporuje ustanovení sledující tento účel. Hlava IV, která se zabývá řešením sporů, (články 34 až 40) přičemž článek 37 je věnován stížnostem, efektivně doplňuje ustanovení o fungování kolektivních správců, jelikož členům umožňuje napadnout takovou správu jejich práv, kterou považují za nesprávnou.

4.10 Co se týče některých kritérií navržených proto, aby licence pro více území nebyly povinně předepisovány i kolektivním správcům malých rozměrů, EHSV konstatuje, že hrozí spojování podniků na trhu, což by mohlo narušit hospodářskou soutěž a poškodit tak účastníky menších rozměrů, jako jsou ty z některých zemí s malým počtem obyvatel nebo zastupující určité národnostní menšiny, jejichž příspěvek k evropské kultuře může vyžadovat zvláštní podpůrná opatření, pokud se mají účastnit evropského trhu s licencemi. EHSV má za to, že s ohledem na kulturní rozmanitost by – v souladu s článkem 107 SFEU – kolektivní správci nevelkých dimenzí měli mít možnost získat ve svých zemích veřejnou podporu, aby tak mohli své katalogy přímo zhodnotit na evropské úrovni a samy nabídnout licence pro více území.

4.11 Ustanovení, jejichž cílem je předcházet střetu zájmů, zajistit transparentnost a efektivitu správy a podávání zpráv členům kolektivních správců, jsou vhodná, zejména pak článek 9, který stanoví povinnosti osob, které skutečně řídí činnost kolektivního správce.

4.12 Hlava III (články 21 až 33) se zabývá evropskými licencemi v oblasti hudebních děl online. Článek 21 (Udělování licencí pro více území na vnitřním trhu) stanoví zásadu účinného přezkumu plnění ustanovení hlavy III příslušnými orgány (viz jejich definice v článku 39).

4.13 Článek 22 (Kapacita zpracování licencí pro více území) se týká hlavních ustanovení 2. části. Kolektivní správci oprávnění k udělování licencí pro více území, musí být s to elektronicky, transparentně a efektivně zpracovat údaje o správě licencí a výběru poplatků od uživatelů, výběru poplatků za autorská práva a distribuci částek splatných nositelům práv. EHSV souhlasí s detailními požadavky (odstavec 2) a jejich minimálním charakterem, avšak upozorňuje na potíže, jež to přinese v praxi, v souvislosti s vyhodnocováním toho, zda mají charakter zákonné překážky, či nikoliv.

4.14 Nároky na kolektivní správce jsou zapotřebí. V článku 23 (Transparentnost informací o repertoáru pro více území) se požaduje, aby tyto informace zahrnovaly „hudební díla a práva zastupovaná v celém rozsahu nebo zčásti a zastupované členské státy“ a článek 24 (Přesnost informací o repertoáru pro více území) po kolektivních správcích požaduje, aby byly „zavedeny postupy, které nositelům práv a jiným kolektivním správcům umožní vznést námitku k obsahu údajů uvedených v čl. 22 odst. 2 nebo informacím poskytovaným podle článku 23“. EHSV je toho názoru, že kolektivní správci musí akceptovat důkazy v jakékoliv zákonné podobě a urychleně vykonat příslušné úpravy.

4.15 Kolektivní správci musí sledovat užívání práv poskytovateli, kterým poskytli licenci pro více území, a to je nutí k tomu, aby nabídli možnost podat zprávu po internetu o skutečném využívání práv prostřednictvím metody uznávané dobrovolnými normami a používanými postupy. EHSV souhlasí s možností odmítnout přijetí zprávy, kterou uživatel podal v chráněném formátu, pokud správce umožňuje podávání zpráv za použití normy pro elektronickou výměnu údajů.

4.16 EHSV vyzdvihuje, že používání otevřených a svobodných norem, i pro fakturaci online (článek 25), by bylo vhodné a přijatelné řešení za všech okolností, a to by zde mělo být uvedeno.

4.17 EHSV souhlasí s požadavky týkajícími se fakturace uvedenými v článku 25: na přesnost, rychlost – neprodleně po využití licence pro více zemí – a povinnost nabídnout postupy pro odvolání v případě nesouhlasu s fakturou. Platba nositelům práv musí být prováděna přesně a urychleně (článek 26). EHSV souhlasí s uvedenými požadavky na poskytování informací nositelům práv spolu s platbou a odůvodnění pobíraných honorářů.

4.18 EHSV podporuje také ustanovení článků 27, 28 a článku 29 (Povinnost zastupovat jiného kolektivního správce při

udělování licencí pro více území), jež kolektivnímu správci, který by neudělil licence pro více území k právům k užití hudebních děl online ve svém vlastním hudebním repertoáru nebo nenabídl jejich udělování, umožňuje požádat jiného kolektivního správce, který splňuje požadavky směrnice, aby s ním uzavřel smlouvu o zastupování k zastupování uvedených práv.

4.19 EHSV žádá, aby bylo znění upřesněno – jedná se o povinnost přijmout mandát za okolností pospaných v čl. 29 odst. 1, či nikoliv?

4.20 EHSV rovněž souhlasí s ustanoveními týkajícími se udělování licencí pro více území článku 30 (Přístup k udělování licencí pro více území), článku 31 (Udělování licencí pro více území dceřinými společnostmi kolektivních správců), článku 32 (Licenční podmínky v rámci online služeb).

4.21 EHSV souhlasí s výjimkou (článek 33), podle níž se požadavky hlavy III neuplatňují na kolektivní správce, kteří na základě dobrovolného slučování požadovaných práv udělují licence pro více území k právům k užití hudebních děl online požadované vysílatelem pro jeho televizní nebo rozhlasové programy.

V Bruselu dne 12. prosince 2012.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON
